

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun lain kumoamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun lain kumoamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 14/2016 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Eila Mustonen, sosiaali- ja terveysministeriö
- sosiaalineuvos Pirjo Sarvimäki, sosiaali- ja terveysministeriö
- ylitarkastaja Sanna Hirsivaara, opetus- ja kulttuuriministeriö
- johtava lakimies Sami Uotinen, Suomen Kuntaliitto
- ammattiasioiden päällikkö Marjo Varsa, Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry

Valiokunta on saanut kirjalliset lausunnot:

- Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry
- Sosiaalialan Työnantajat ry
- Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annettu laki. Jatkossa sosiaalihuollon henkilöstöstä säädetään sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa, joka tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2016. Sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annettuun lakiin sisältyy säännökset sosiaalihuollon keskeisten ammattiryhmien ammatinharjoittamisoikeuden myöntämisestä, ammatinharjoittamisoikeuden rekisteröinnistä, ammattihenkilöiden ohjauksesta ja valvonnasta sekä valvontaviranomaisten tehtävistä ja työnsäntästä.

Valiokunnan mietintö StVM 3/2016 vp

Lisäksi esityksessä ehdotetaan tehtäväksi eräisiin lakeihin sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun lain kumoamisesta ja sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain voimaantulosta aiheutuvia muutoksia.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan mahdollisimman pian lukuun ottamatta toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta annetun lain 14 e §:ää, jonka on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2017 alusta.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä (817/2015) hyväksyttiin eduskunnassa viime vaalikauden lopulla, ja se on tullut voimaan 1.3.2016. Esityksessä ehdotettu vuonna 2005 säädetyn sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun lain (kelpoisuuslain) kumoaminen on välttämätöntä uuden korvaavan ammattihenkilöitä sääntelevän yleislain tultua voimaan.

Sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetulla lailla on luotu perusteet keskeisten sosiaalihuollon ammattien laillistamiselle, rekisteröinnille ja valvonnalle. Uuden lain voimaantulon myötä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskeva sääntely yhdenmukaistuu. Tehtäväkohtaisista kelpoisuusvaatimuksista siirrytään ammatinharjoittamisoikeuden myöntämiseen ja nimikesuojaan.

Valiokunta toteaa, että henkilöstön ammattipätevyyksiä koskevan lainsäädännön ensisijaisena tavoitteena tulee olla asiakkaiden palvelutarpeisiin vastaaminen sekä koulutetun henkilöstön osamisen täysimääräinen hyödyntäminen. Kumottava sosiaalihuollon kelpoisuuslaki, jossa määriteltiin tehtävänimikkeet ja kelpoisuudet, ei ole edistänyt riittävästi sosiaalihuollon tehtävärankenteiden ja työnjaon uudistamista. Hyväksyessään uuden lain valiokunta katsoi sen antavan joustavuutta ja mahdollistavan nykyistä paremmin tehtävärankenteen ja työnjaon uudistamisen, kun lailla ei enää määritellä tehtävänimikkeitä niihin liittyvine kelpoisuuksineen (StVM 52/2014 vp). Valiokunta piti myös tärkeänä, että sosiaali- ja terveydenhuollon integraation syventyessä sosiaalihuollon ammattihenkilölakia ja terveydenhuollon ammattihenkilölakia edelleen yhdenmukaistetaan ja myöhemmin yhdistetään ne yhdeksi sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilölaiksi. Näin turvataan palvelujen laatua, ammattihenkilöiden yhdenvertaisuutta sekä erilaisten asiakkaiden ja asiakasryhmien oikeuksia.

Vanhan lain kumoamisen johdosta sosiaaliasiamiehen kelpoisuutta koskeva säännös siirretään sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annettuun lakiin ja lastenvalvojan kelpoisuutta ja sosiaalihuollon johtamista koskeva säännös sosiaalihuoltolakiin. Muuten muutosehdotukset erityislakeihin ovat pääasiassa teknisiä viittaussäännösten muutoksia uuteen sosiaalihuollon ammattihenkilölakiin kelpoisuuslain sijasta. Valiokunta huomauttaa, ettei nyt hyväksyttävillä muutoksilla ole tarkoitettu rajattavaksi eri ammattiryhmien ammatinharjoittamisoikeuksia. Vanhan lain kumoamisen johdosta muutettava sosiaalihuoltolain 36 § ei käytännössä kapeuta tai rajaa palvelutarpeen arvioinnista vastaavien sosiaalihuollon ammattihenkilöiden joukkoa nykyisestä. Myös ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalve-

Valiokunnan mietintö StVM 3/2016 vp

luista annetun lain 15 §:ään lisättävä viittaus ammattihenkilölain 3 §:ään tarkoittaa käytännössä samoja ammattiryhmiä kuin vanha kelpoisuuslakikin.

Sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 12 §:n 1 momentissa säädetään oikeudesta toimia tilapäisesti sosiaalityöntekijän ammatissa. Hallitusohjelmaan sisältyvässä Kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentäminen -toimenpideohjelmassa yhtenä kohtana on mainitun säännöksen väljentäminen.

Tarve 12 §:n väljentämiseen liittyy erityisesti sosiaalityöntekijöiden sijaisten sekä palveluiden saatavuuden turvaamiseen. Hallituksen esitykseen ei sisälly ehdotusta kyseisen lainkohdan muuttamisesta, koska esityksen perustelujen mukaan asia tullaan ratkaisemaan toimenpideohjelman toimeenpanon yhteydessä. Valiokunta kiirehtii toimenpideohjelman täytäntöönpanoa.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 14/2016 vp sisältyvät 1–14. lakiehdotuksen.

Helsingissä 15.3.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Tuula Haatainen sd
varapuheenjohtaja Hannakaisa Heikkinen kesk
jäsen Outi Alanko-Kahiluoto vihr
jäsen Anna-Maja Henriksson r
jäsen Arja Juvonen ps
jäsen Niilo Keränen kesk
jäsen Anneli Kiljunen sd
jäsen Aino-Kaisa Pekonen vas
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Vesa-Matti Saarakkala ps
jäsen Kristiina Salonen sd
jäsen Sari Sarkomaa kok
jäsen Martti Talja kesk
varajäsen Ritva Elomaa ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää

Valiokunnan mietintö StVM 3/2016 vp
Vastalause

Vastalause

Perustelut

Pidämme hyvänä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevan sääntelyn yhdenmukaistumista ja sitä, että tehtäväkohtaisista kelpoisuusvaatimuksista siirrytään ammatinharjoittamisoikeuden myöntämiseen ja nimikesuojaan. Näin turvataan palvelujen laatua, ammattihenkilöiden yhdenvertaisuutta sekä erilaisten asiakkaiden ja asiakasryhmien oikeuksia.

Pidämme tärkeänä tehtävärakenteen ja työnjaon uudistamista. Uudistuksia on jatkettava ja ne pitää tehdä asiakkaiden tarpeet ja henkilöstön osaaminen huomioiden. Motiivina ei saa olla lyhyen tähtäimen säästötavoite. Kansalaisten pitää voida luottaa sosiaali- ja terveyspalveluiden hyvään laatuun ja henkilöstön osaamiseen. Tämä on välttämätöntä myös asiakkaan oikeusturvan kannalta.

Sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 12 §:n 1 momentissa säädetään oikeudesta toimia tilapäisesti sosiaalityöntekijän ammatissa. Hallitusohjelmaan sisältyvässä Kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentäminen -toimenpideohjelmassa yhtenä kohtana on 12 §:n säännöksen väljentäminen. Valiokunta ei ole kuullut asiantuntijoita asiassa, ja siksi emme kannata valiokunnan mietinnössä olevaa mainintaa asiasta.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietinnön StVM 3/2016 vp perusteluista poistetaan kaksi viimeistä kappaletta.

Helsingissä 15.3.2015

Anneli Kiljunen sd
Tuula Haatainen sd
Kristiina Salonen sd
Outi Alanko-Kahiluoto vihr
Aino-Kaisa Pekonen vas
Anna-Maja Henriksson r